

(ОЗНАКОМИТЕЛЬНЫЙ ФРАГМЕНТ)

НАЦЫЯНАЛЬНАЯ АКАДЭМІЯ НАВУК БЕЛАРУСІ
ДНУ «ІНСТЫТУТ МАСТАЦТВАЗНАЎСТВА, ЭТНАГРАФІІ І
ФАЛЬКЛОРУ ІМЯ К. КРАПІВЫ»

УДК 746.41(476)(091)

Васільева
Аксана Глебаўна

ТРАДЫЦЫЙНАЕ НАРОДНАЕ АДЗЕННЕ ПАЎНОЧНАГА ЗАХАДУ БЕЛАРУСІ ХІХ – ПЕРШАЙ ПАЛОВЫ ХХ СТ.: ГІСТОРЫКА-МАСТАЦТВАЗНАЎЧАЯ РЭКАНСТРУКЦЫЯ

Аўтарэферат дысертцыі на атрыманне вучонай ступені
кандыдата мастацтвазнаўства

па спецыяльнасці 17.00.04 – выяўленчае і дэкаратыўна-прыкладное
мастацтва і архітэктура

Мінск, 2007

ЎЗНАКОМИТЕЛЬНЫ ФРАГМЕНТ)

Работа выканана ў УА «Беларуская дзяржаўная акадэмія мастацтваў»

Навуковы кіраўнік

доктар мастацтвазнаўства, прафесар,
вядучы навуковы супрацоўнік аддзела
выяўленчага і дэкаратыўна-прыкладнага
мастацтва

ІМЭФ імя К. Крапівы НАН Беларусі
Я.М. Сахута

Афіцыйныя апаненты

доктар мастацтвазнаўства,
вядучы навуковы супрацоўнік
аддзела архітэктуры

ІМЭФ імя К. Крапівы НАН Беларусі
Т.В. Габрусь

кандыдат мастацтвазнаўства,
загадчык аддзела навукова-асветніцкай
работы Нацыянальнага мастацкага музея РБ
І.М. Скварцова

Апаніруючая арганізацыя

УА «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт
культуры і мастацтваў»

Абарона адбудзецца «15» ма.р 2007 г. у «14» гадзін на пасяджэнні Савета па абароне дысертацый Д 01.42.02 у ДНУ «Інстытут мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору імя К. Крапівы» НАН Беларусі (220072, г. Мінск, вул. Сурганава 1, корп. 2, тэл. 284-23-81).

З дысертацыяй можна азнаёміцца ў бібліятэцы ДНУ «Інстытут мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору імя К. Крапівы» НАН Беларусі (220072, г. Мінск, вул. Сурганава 1, корп. 2).

Аўтарэфэрат разасланы «19» скасавіка 2007 г.

Вучоны сакратар
савета па абароне дысертацый
кандыдат мастацтвазнаўства

Н.А. Юўчанка

(ОЗНАКОМИТЕЛЬНЫЙ ФРАГМЕНТ)

АГУЛЬНАЯ ХАРАКТАРЫСТЫКА РАБОТЫ

Связь работы з буйнымі навуковымі праграмамі, тэмамі. Дысертацыйнае даследаванне па сваёй тэматыцы адпавядае прыярытэтнаму кірунку мастацтвазнаўчай навукі і звязана з выкананнем навуковай праграмы, якую распрацоўвала кафедра гісторыі і тэорыі мастацтваў Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў у межах дзяржаўнай праграмы «Функцыянаванне і развіццё культуры Рэспублікі Беларусь да 2005 года» («Культура») у адпаведнасці з Перспектывым планам навукова-даследчай і творча-выканальніцкай работы БДАМ на 2000 – 2005 гг., зацверджаным 29.02.2000 г., пратакол №2, а таксама з выкананнем перспектывнай тэмы навукова-даследчай дзейнасці БДАМ «Прафесійнае мастацтва і нацыянальная мастацкая школа Беларусі», зацверджанай 28.03.2006 г., пратакол № 3.

Мэта і задачы даследавання. Асноўная мэта дысертацыйнага даследавання – гісторыка-мастацтвазнаўчая рэканструкцыя традыцыйнага народнага адзення паўночнага захаду Беларусі XIX – першай паловы XX ст. Для вырашэння дадзенай мэты ставяцца наступныя задачы:

- вызначыць асноўныя элементы і комплексы традыцыйнага народнага адзення паўночнага захаду Беларусі XIX – першай паловы XX ст.;
- прасачыць тэндэнцыі развіцця і змены характару народнага адзення ў рэгіёне на розных этапах яго бытавання;
- вызначыць мастацкія і канструктыўна-тэхналагічныя асаблівасці народнага адзення паўночнага захаду Беларусі адзначанага перыяду;
- выявіць лакальныя адметнасці народнага адзення канца XIX – пачатку XX ст. у рэгіёне;
- правесці параўнанне народнага адзення паўночнага захаду Беларусі з народным адзеннем іншых рэгіёнаў Беларусі і суседніх народаў.

Аб'ектам даследавання з'яўляецца традыцыйнае народнае адзенне паўночнага захаду Беларусі XIX – першай паловы XX ст. Прадмет даследавання – характарыстыка мастацкіх асаблівасцей народнага касцюма згаданага рэгіёна ў адзначаны перыяд.

Выбар аб'екта абгрунтоўваецца неабходнасцю стварэння цэласнай карціны народнага касцюма на Беларусі, што важна не толькі для навукі і адукацыі ў галіне гісторыі і тэорыі беларускага народнага мастацтва, але і для сучаснай практыкі дызайнераў і мастакоў.

Асноўныя палажэнні дысертацыі, якія выносяцца на абарону.

1. Традыцыйнае народнае адзенне паўночнага захаду Беларусі XIX – першай паловы XX ст. з'яўляецца часткай агульнай карціны беларускага

(ОЗНАКОМИТЕЛЬНЫЙ ФРАГМЕНТ)

народнага касцюма. У сваёй аснове яно складаецца з тых жа кампанентаў, што і адзенне астатніх рэгіёнаў Беларусі, але вызначаецца пры гэтым некаторымі асаблівасцямі, звязанымі з раннім уплывам гарадской культуры.

2. На працягу XIX – першай паловы XX ст. традыцыйнае народнае адзенне разглядаемага рэгіёна ў рознай ступені выяўляла традыцыйныя рысы і адчувала ўплыў гарадской культуры. Народнае адзенне на кожным этапе свайго бытавання адлюстроўвала ўплыў эканамічнага развіцця рэгіёна. На характар змен у адзенні наносілі адбітак таксама і сацыяльныя падзеі, што адбываліся ў грамадстве.

3. Народнае адзенне рэгіёна адзначанага перыяду актыўна спалучае традыцыйныя тканіны, спосабы крою і дэкору з прамысловымі матэрыяламі, новымі фасонамі і прыёмамі дэкавання.

4. На падставе аналізу і абагульнення даступных крыніц магчыма правесці гісторыка-мастацтвазнаўчую рэканструкцыю комплексу адзення паўночнага захаду Беларусі канца XIX – пачатка XX ст., якая дазволіць выявіць некаторыя лакальныя адметнасці строяў.

5. Народнае адзенне паўночнага захаду вызначаецца шэрагам своеасаблівых рыс, якія крыху вылучаюць яго з іншых рэгіёнаў Беларусі і ў той жа час збліжаюць з касцюмам суседзяў – літоўцаў і палякаў. Наяўнасць агульных рыс у адзенні можа быць растлумачана доўгім ўзаемадзеяннем гэтых народаў і агульнасцю іх гістарычнага лёсу.

Асабісты ўклад суіскальніка. Прапанаваная праца – першае ў беларускім мастацтвазнаўстве даследаванне традыцыйнага народнага адзення паўночнага захаду Беларусі XIX – першай паловы XX ст. У працы ўпершыню вызначаны гістарычныя этапы развіцця традыцыйнага народнага адзення і асноўныя фактары фарміравання яго комплексу ў рэгіёне. На аснове ўсебаковага падыходу да вывучэння народнага касцюма паўночнага захаду Беларусі вылучаны яго лакальныя мастацка-стылістычныя асаблівасці, ахарактарызаваны элементы народнага адзення, галаўныя уборы і абутак, дадзена апісанне комплексу адзення, вызначаны формы элементаў і спосабы іх нашэння, праведзена рэканструкцыя традыцыйных строяў адзначанага рэгіёна. Даследаванне ажыццяўлялася шляхам вывучэння ўсіх даступных крыніц. Пераважная частка выкарыстаных матэрыялаў раней не публікавалася і ўводзіцца ў навуковы ўжытак упершыню.

Дысертацыя з’яўляецца самастойным навуковым даследаваннем, праведзеным пад кіраўніцтвам доктара мастацтвазнаўства, прафесара Я.М. Сахуты ў аспірантуры Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў. Дысертантам былі сабраны і прааналізаваны візуальныя матэрыялы, апрацавана літаратура па тэме, вывучаны калекцыі народнага адзення музеяў Мінска і Гродна, а таксама раённых краязнаўчых музеяў Мінскай, Гродзенскай і Віцебскай абласцей. У выніку аўтарам былі зроблены

(ОЗНАКОМИТЕЛЬНЫЙ ФРАГМЕНТ)

рэканструкцыі больш 30 комплексаў традыцыйнага народнага адзення паўночнага захаду Беларусі XIX – першай паловы XX ст.

Апрабацыя вынікаў дысертацыі. Асноўныя палажэнні дысертацыі былі выкладзены аўтарам у дакладах на 6 міжнародных і 5 рэспубліканскіх канферэнцыях:

1. даклад «Мастацка-эстэтычнае значэнне гарсэта ў беларускім народным касцюме» на XXXVII студэнцкай навукова-творчай канферэнцыі Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў (Мінск, 20 – 21 мая 2003 г.);

2. даклад «Роль традыцыйнай народнай одзяды в современной культуре» на Міжнароднай навуковай канферэнцыі «Актуальные проблемы мировой художественной культуры» (Гродна, 25 – 26 мая 2004 г.);

3. даклад «Традиции народного костюма и современность» на Рэспубліканскай навукова-тэарэтычнай канферэнцыі «Дзяржава і творчая асоба: роля творчай інтэлігенцыі ў фарміраванні ідэалогіі беларускай дзяржавы» (Мінск, 22 красавіка 2004 г.);

4. даклад «Традиции в народной одежде Дятловского района первой половины XX века» на Міжнароднай навукова-творчай канферэнцыі «Другія Няфёдаўскія чытанні» (Мінск, 24 – 25 сакавіка 2005);

5. даклад «Традиционная народная одежда Гродненской губернии второй половины XIX – начала XX века» на другой Міжнароднай навуковай фальклорна-этналінгвістычнай канферэнцыі «Комплекснае даследаванне фальклору і этнакультуры Палесся» (Мінск, 14 – 15 красавіка 2005);

6. даклад «Роль изучения традиций белорусской народной одежды в подготовке дизайнера одежды» на Рэспубліканскай навукова-тэарэтычнай канферэнцыі «Праблемы развіцця сучаснага беларускага мастацтва і нацыянальнай мастацкай школы» (Мінск, 14 – 15 лістапада 2005);

7. даклад «Народная одежда Понеманья XIX – начала XX века. Сравнительная характеристика» на Міжнароднай канферэнцыі маладых навукоўцаў «Молодежь в науке – 2005» (Мінск, 14 – 18 лістапада 2005);

8. даклад «Народнае адзенне Бераставіцкага раёна канца XIX – першай паловы XX стагоддзя» на Рэспубліканскай навукова-практычнай канферэнцыі «Праблемы выяўленчага, дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва, архітэктуры ў кантэксце славянскіх культур у сучасным свеце» (Мінск, 24 лістапада 2005);

9. даклад «Рэканструкцыя комплексаў народнага адзення Лідчыны канца XIX – пачатку XX стагоддзя» на Міжвузаўскай навукова-метадычнай канферэнцыі «Фарміраванне духоўных каштоўнасцей студэнта ў працэсе засваення традыцыйнай культуры» (Мінск, 21 лютага 2006);

10. даклад «Аб народным адзенні Гродзенскага павета ў XX стагоддзі», на Міжнароднай навуковай канферэнцыі «Актуальные проблемы мировой художественной культуры» (Гродна, 29 – 30 сакавіка 2006);

(ОЗНАКОМИТЕЛЬНЫЙ ФРАГМЕНТ)

11. доклад «Эволюция народной одежды северо-запада Беларуси XIX – первой половины XX в.», на Міжнароднай навукова-тэарэтычнай канферэнцыі «Актуальныя праблемы искусства и современной художественной школы Беларуси в условиях глобализации культуры» (Мінск, 19 кастрычніка 2006 г.).

Апублікаванасць вынікаў дысертацыі. Па тэме дысертацыі аўтарам апублікаваны 6 артыкулаў, з іх 4 артыкулы ў рэцэнзаваных навуковых часопісах (агульны аб'ём – 2,9 друкаваных аркуша) і 6 артыкулаў у зборніках матэрыялаў канферэнцый, агульны аб'ём апублікаваных прац – 4,2 друкаваных аркуша.

Структура і аб'ём дысертацыі. Дысертацыйная праца складаецца з агульнай характарыстыкі работы, уводзінаў, спіса скарачэнняў, трох глаў, заключэння, бібліяграфічнага спіса і дадатка – альбома ілюстрацый. Агульны аб'ём дысертацыі – 197 старонак, з іх 80 старонак займае дадатак. Бібліяграфічны спіс уключае 174 адзінак. Альбом ілюстрацый уключае 109 адзінак ілюстрацыйнага матэрыялу.

АСНОЎНЫ ЗМЕСТ РАБОТЫ

Ва ўводзінах даецца характарыстыка сучаснага стану дадзенай тэмы і прыводзіцца абгрунтаванне праблемнасці даследавання.

Першая глава – «Гістарыяграфія пытання і метадалогія даследавання» прысвечана аналізу літаратуры і крыніц па тэме дысертацыйнага даследавання.

Літаратурныя крыніцы, у якіх трапляюцца звесткі па беларускаму народнаму адзенню паўночнага захаду Беларусі XIX – пачатку XX ст., адносна нешматлікія. Разнастайнасць іх характару абумоўлена тым, што гэтым пытаннем займаліся даследчыкі розных напрамкаў навукі.

Пачатак даследаванням палажылі гісторыкі і этнографы, якія ў XIX ст. пачалі мэтанакіравана збіраць звесткі аб матэрыяльнай культуры народа, у тым ліку і аб сялянскім адзенні як яе часткі. Каштоўныя матэрыялы па беларускаму адзенню XIX – пачатку XX ст. змяшчаюцца ў працах Н. Анімеле, П. Баброўскага, А. Бульбы, А. Кіркора, Ю. Крачкоўскага, Н. Нікіфароўскага, Е. Раманова, І. Сербова, А. Семянтоўскага, П. Шпілеўскага, П. Шэйна, І. Юркевіча і інш. Значныя матэрыялы, сабраныя ў сярэдзіне XIX ст., былі апрацаваны Д. Зяленіным. Матэрыялы пра адзенне публікаваліся ў розных польскамоўных выданнях. Быт і культура беларусаў адлюстраваны ў працах Л. Галембёўскага, Ю. Крашэўскага, Ю. Смалінскага, У. Сыракомлі (Л. Кандратовіча), К. Тышкевіча. Я. Тышкевіча, І. Ярашэвіча і іншых.

(ОЗНАКОМИТЕЛЬНЫЙ ФРАГМЕНТ)

Нягледзячы на шматлікія літаратурныя крыніцы сярэдзіны XIX – пачатку XX ст., неабходна адзначыць, што ў большасці сваёй у іх трапляюцца толькі фрагментарныя звесткі апісальнага характару аб канструктыўных і мастацкіх асаблівасцях касцюма і яго састаўных частак. У той час яшчэ адсутнічаў сістэмны падыход да вывучэння помнікаў народнага мастацтва, аднак назапашаныя матэрыялы сталі падмуркам для далейшага навуковага асэнсавання. Абуджэнне цікавасці да народнага мастацтва актывізавала збіральніцкую і выставачную дзейнасць, у выніку якой дарэвалюцыйныя этнографы здолелі сабраць цікавыя калекцыі прадметаў народнага мастацтва, у тым ліку і адзення.

Новы этап вывучэння беларускага народнага мастацтва пачаўся пасля рэвалюцыі і быў звязаны з працэсам нацыянальна-культурнага адраджэння Беларусі і з дзейнасцю Інстытута беларускай культуры. Традыцыйнае народнае мастацтва пачало займаць раўнапраўнае месца сярод іншых відаў мастацтва, на яго звярнулі ўвагу многія даследчыкі: Д. Зяленін, А. Супінскі, М. Шчакаціхін, І. Фурман, А. Шлюбскі і інш. Звесткі пра народнае мастацтва на заходніх тэрыторыях Беларусі ёсць у працах польскіх даследчыкаў В. Дыноўскага, К. Машынскага, М. Федароўскага і інш. У міжваенны перыяд вялася значная праца па даследаванні народнага адзення, на жаль, большасць набыткаў тых часоў загінула ў гады Вялікай Айчыннай вайны.

У пасляваенныя дзесяцігоддзі аднаўляецца збіральніцкая і даследчыцкая праца, у выніку якой з'яўляецца шэраг навуковых прац, у якіх народны касцюм разглядаецца ў кантэксце агульнай спадчыны беларусаў. Мэтанакіраванае даследаванне традыцыйнай культуры Беларусі звязана з дзейнасцю заснаванага ў 1957 г. Інстытута мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору АН БССР, калі да яе праблематыкі звярнуліся мастацтвазнаўцы, этнографы, гісторыкі: В. Бандарчык, Л. Малчанова, М. Грынблат, Г. Курыловіч, В. Бялявіна, Г. Дулеба, Ю. Сяргееўка і інш.

80-я гг. XX ст. характарызуюцца актыўным зваротам навукоўцаў да праблемы захавання і развіцця народнага мастацтва ў цэлым і традыцыйнага адзення ў прыватнасці. З гэтага часу яму надаецца шмат увагі з боку мастацтвазнаўцаў, этнографў і гісторыкаў: Я. Сахуты, М. Раманюка, Л. Дамнянковай, В. Цітова, Л. Маленка, М. Віннікавай, В. Лабахэўскай і інш.

Мастацтвазнаўчыя і этнаграфічныя працы апошніх дзесяцігоддзяў прадстаўляюць разрознены матэрыял, які не дае дастатковага ўяўлення аб беларускім народным адзенні паўночнага захаду Беларусі XIX – першай паловы XX ст. Асноўную ўвагу даследчыкі надавалі вывучэнню Палесся і ўсходніх рэгіёнаў Беларусі, дзе народны касцюм бытаваў даўжэй і больш захаваўся. У той жа час пра адзенне паўночнага захаду Беларусі даюцца толькі кароткія згадкі ў агульных этнаграфічных ці мастацтвазнаўчых працах. Адсутнічаюць комплексныя даследаванні, якія б раскрывалі

(ОЗНАКОМИТЕЛЬНЫЙ ФРАГМЕНТ)

СПІС АПУБЛІКАВАНЫХ РАБОТ ПА ТЭМЕ ДЫСЕРТАЦЫІ

Артыкулы ў рэцэнзуемых навуковых часопісах

1. Васільева, О.Г. Народная одежда Понеманья XIX – начала XX века. Сравнительная характеристика / О.Г. Васильева // Весці НАН Беларусі. Серыя гуманітарных навук. – 2005. – №5, ч.2. – С. 18-20.
2. Васільева, А.Г. Традыцыйнае народнае адзенне Гродзенскага раёна XIX – сярэдзіны XX стагоддзя / А.Г. Васільева // Весці НАН Беларусі. Серыя гуманітарных навук. – 2006. – №2. – С. 60-67.
3. Васільева, А.Г. Народнае адзенне Навагрудчыны XIX – першай паловы XX стагоддзя / А.Г. Васільева // Беларускі гістарычны часопіс. – 2006. – №7. – С. 47-50, С. 1, 2, 4 вкладки, С. 1, 4 укладкі.
4. Васільева, А.Г. Асаблівасці народнага адзення Панямоння 20–30-х гг. XX стагоддзя / А.Г. Васільева // Весці НАН Беларусі. Серыя гуманітарных навук. – 2007. – №2. – С. 77-83.

Артыкулы ў часопісах, зборніках

5. Васільева, А.Г. Народныя строі Панямоння / А.Г. Васільева // Мастацтва. – 2006. – №5. – С. 26-27.
6. Васільева, А.Г. Народнае адзенне Бераставіцкага раёна канца XIX – першай паловы XX ст. / А.Г. Васільева // Пытанні мастацтвазнаўства, этналогіі і фалькларыстыкі: У 2 ч. Ч. 1: Мастацтвазнаўства, фальклор і этналогія / Ін-т мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору імя К.Крапівы Нац. акад. навук Беларусі; навук. рэд. А.І. Лакотка. – Мінск, Беларуская навука, 2006. – С. 298-301.

Матэрыялы навуковых канферэнцый

7. Васільева, О.Г. Роль традиционной народной одежды в современной культуре / О.Г. Васильева // Актуальные проблемы мировой художественной культуры: материалы Междунар. науч. конф., 25-26 марта 2004 г.: в 2 ч. / Гродненский гос. ун-т; редкол.: У.Д. Розенфельд [и др.]. – Гродно, 2004. – Ч. 2. – С. 93-96.
8. Васільева, О.Г. Традиции народного костюма и современность / О.Г. Васильева // Дзяржава і творчая асоба: роля творчай інтэлігенцыі ў фарміраванні ідэалогіі беларускай дзяржавы: матэрыялы Рэсп. навук.-тэарэт. канф., Мінск, 15 красавіка 2004 г. / Беларуская дзяржаўная акадэмія мастацтваў; рэдкал.: Р.Б. Смольскі [і інш.]. – Мінск, 2004. – С. 118-121.
9. Васільева, О.Г. Традиции в народной одежде Дятловского района первой половины XX века / О.Г. Васильева // 11-я Няфедаскія чытанні. 3 подзвігам у сэрцы: тэма Вялікай Айчыннай вайны ў беларускім мастацтве XX – пачатку XXI стагоддзя: матэрыялы Міжнар. навук.-творчай канф.,

(ОЗНАКОМИТЕЛЬНЫЙ ФРАГМЕНТ)

Мінск, 24-25 сакавіка 2005 г. / Беларуская дзяржаўная акадэмія мастацтваў; рэдкал.: Р.Б. Смольскі [і інш.]. – Мінск, 2005. – С. 105-107.

10. Васільева, О. Традиционная народная одежда Гродненской губернии второй половины XIX – начала XX века / О. Васильева // Комплекснае даследаванне фальклору і этнакультуры Палесся: матэрыялы II Міжнар. навук. фальклорна-этналінгвіст. канф., 14-15 крас. 2005 г. / Беларускі дзярж. універсітэт; рэдкал. В. Ліцьвінка [і інш.]. – Мінск, 2005. – С. 79-82.

11. Васільева, О.Г. Роль изучения традиций белорусской народной одежды в подготовке дизайнера костюма / О.Г. Васильева // Сучаснае беларускае мастацтва і нацыянальная мастацкая школа: праблемы захавання самабытнасці і далейшага развіцця: матэрыялы Рэсп. навук.-тэарэт. канф., 14-15 лістапада 2005 г. / Беларуская дзяржаўная акадэмія мастацтваў; рэдкал.: Р.Б. Смольскі [і інш.]. – Мінск, 2006. – С. 126-129.

12. Васільева, А.Г. Аб адзенні сялян Гродзенскага павета XIX стагоддзя / А.Г. Васильева // Актуальныя праблемы мировой художественной культуры: материалы Междунар. науч. конф., 23-24 марта 2006 г.: в 2 ч. / Гродненский гос. ун-т; редкол.: В.А. Мистюк [и др.]. – Гродно, 2006. – Ч. 2. – С. 20-25.

РЭЗЮМЭ

Васільева Аксана Глебаўна

Традыцыйнае народнае адзенне паўночнага захаду Беларусі XIX – першай паловы XX ст.: гісторыка-мастацтвазнаўчая рэканструкцыя

Ключавыя словы: народнае адзенне, касцюм, галаўныя ўборы, абутак, мастацкія асаблівасці, рэканструкцыя.

Мэта даследавання: мастацкая рэканструкцыя традыцыйнага народнага адзення паўночнага захаду Беларусі XIX – першай паловы XX ст.

Метады даследавання: гісторыка-мастацтвазнаўчы, параўнальны, і метады рэтрэспектыўнай рэканструкцыі.

Атрыманя вынікі і іх навізна. Дысертация з’яўляецца першай навуковай працай па гісторыі традыцыйнага народнага адзення паўночнага захаду Беларусі XIX – першай паловы XX ст. У працы ўпершыню вызначаны гістарычныя этапы развіцця традыцыйнага народнага адзення і асноўныя фактары фарміравання яго комплексу. На аснове комплекснага падыходу да вывучэння народнага касцюма паўночнага захаду Беларусі вылучаны яго лакальныя мастацка-стылістычныя асаблівасці, ахарактарызаваны прадметы народнага адзення, галаўныя убory і абутак, дадзена апісанне комплексу

(ОЗНАКОМИТЕЛЬНЫЙ ФРАГМЕНТ)

адзення, вызначаны формы прадметаў і спосабы іх нашэння, праведзена рэканструкцыя комплексаў адзення адзначанага рэгіёна.

Ступень і рэкамендацыі да выкарыстання. Вынікі дысертацыйнага даследавання могуць быць выкарыстаны пры напісанні мастацтвазнаўчых прац па гісторыі культуры і мастацтва Беларусі, у музейнай практыцы, а таксама ў навучальным працэсе. Вынікі даследавання ўжо знайшлі рэалізацыю ў выкладчыскай працы аўтара пры падрыхтоўцы курса па гісторыі беларускага народнага адзення ў Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў. Матэрыялы па народных строях дапамогуць мастакам і дызайнерам адзення ў стварэнні сцэнічных і тэатральных касцюмаў, а таксама калекцый сучаснага адзення.

РЕЗЮМЕ

Васильева Оксана Глебовна

Традиционная народная одежда северо-запада Беларуси XIX – первой половины XX в.: историко-искусствоведческая реконструкция

Ключевые слова: народная одежда, костюм, головные уборы, обувь, художественные особенности, реконструкция.

Цель исследования: художественная реконструкция традиционной народной одежды северо-запада Беларуси XIX – первой половины XX в.

Методы исследования: историко-искусствоведческий, сравнительный и метод ретроспективной реконструкции.

Полученные результаты и их новизна. Диссертация является первой научной работой по истории традиционной народной одежды северо-запада Беларуси XIX – первой половины XX в. В работе впервые определяются исторические этапы развития традиционной народной одежды и основные факторы формирования ее комплексов. На основе комплексного подхода к изучению народного костюма северо-запада Беларуси определены его локальные художественно-стилистические особенности, дана характеристика компонентам народной одежды, головным уборам и обуви, выявлены формы компонентов и способы их ношения, проведена реконструкция комплексов одежды региона.

Степень и рекомендации к использованию. Результаты диссертационного исследования могут быть использованы при написании искусствоведческих работ по истории культуры и искусства Беларуси, в музейной практике, а также в учебном процессе. Результаты исследования уже

(ОЗНАКОМИТЕЛЬНЫЙ ФРАГМЕНТ)

нашли реализацию в преподавательской деятельности автора при подготовке курса по истории белорусской народной одежды в Белорусской государственной академии искусств. Материалы по народным костюмам могут помочь дизайнерам одежды в создании сценических и театральных костюмов, а также коллекций современной одежды.

SUMMARY

Vasilieva Oxana

Traditional folk clothing of North-Western Belarus in the XIX – first half of the XX century: historical and art critical reconstruction

Keywords: folk clothing, costume, hats, footwear, artistic peculiarities, reconstruction.

Goal: Artistic reconstruction of traditional folk clothing of North-Western Belarus in the XIX – first half of the XX century.

Methods of research: historical and art criticism, comparative, retrospective reconstruction.

Results and their newness: The dissertation is the first scientific research on the traditional folk clothing of North-Western Belarus in the XIX – first half of the XX century. Historical stages of development of the traditional folk clothing and basic factors of it's complexes developments are reviewed here for the first time. Based on complex approach to studying the folk clothing of North-West of Belarus, it's local artistic and stylistic features were defined. Characteristic of it's components, hats and footwear was given. Components forms and ways of wearing them were defined, some components were reconstructed.

Degree and usage recommendations. The results may be used in Study of art works on history of art and culture of Belarus, in museum activity, and in education. The results were already used by the author in her educational work in Belarusian State Academy of Art. These materials may be helpful to clothes designers.

